СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXV. Ч. 119. Джерзи Сити, Н. Дж., второк, 24. мая, 1927. VOL. XXXV. No. 119. Jersey City, N. J., Tuesday, May 24. 1927. THREE CENTS

АМЕРИКА СВЯТКУЄ ПЕРЕЛЕТ ЛИНДБЕРГА

ОДИН АМЕРИКАНСЬКИЙ ЛІТАК ВІДСТУПАЄ ВІД ЛЕТУ.

ВАШИНГТОН, 22. мая. — Цілий просто край святкував великий доспіх американського летуна Чарлза Линдберга в його підприняттю перелету Атлянтійського океану.

Як в Злучених Державах появилися телеграфічні вістки, що Линдберг уже над Ірляндією, всі зрозуміли, що йому вже правдоподібно вдасться довершити свій намір. Маси народа вилягли на вулиці міста та сквери, щоби вичікувати остаточної вістки. Коли нарешті появилася телеграма, що Линдберг у Парижи, товпи справили справдішні демонстрації. Портові кораблі, фабрики стали трубіти сиренами. Де лишень зібралася громадка людий, стали оплескувати Линдберга та віватувати на його честь. В театрах заряди виставили оповіщення, що Линдберг приїхав щасливо до Парижа, і публика зривалася з ніг та била браво неприсутному побідникови. Радіові стації рознесли вістку, а великі банди стали грати національні гимни Франції й Америки, яких величезні маси народа вислухали стоячи.

Пані Линберг, мати летуна, говорила нині на телефоні зі своїм сином у Парижи. Розмова була коротка. Син сказав матери: „Гало", а відтак мати спитала його за здоровля та порадила йому добре випочати.

Другі американські летуни, які лагодилися летіти до Парижа на довгий час перед Линдбергом, постановили вилетіти як найскорше, як лишень погода дозволить на вилет. Чеймберлин відай не полетить, бо Левін, нюйорський купець, який фінансував сей лет, посварився з Беланкою, інжинером аеропляну.

РОЗБИТТЯ РАТУНКОВОГО КОРАБЛЯ В ПОВЕНИ.

ТИСЯЧІ ЛЮДИЙ ПРОБУЄ ВДЕРЖАТИ ТАМИ.

НЮ ОРЛІНС, 21. мая. — Річний паровий корабель Берлингтон, який віз на собі дві сотки робітників на підкріплюванне прибережних там, занесла зібрана вода Місісіпі та вдарила об один зелізничий міст з такою силою, що корабель пішов на дно. Всіх робітників спасено.

Коло вдержання прибережних там працює тепер тисячі робітників. Секретар торговлі Гувер їздить межи фармерів та радить їм покидати свої фарми, обіцюючи їм допомогу уряду в відбудованню господарств. Фармері слухають його.

Президент Кулидж поспитав ради сенаторів і конгресменів з околиць, навіщених повінню, чи треба скликати надзвичайне засіданне конгресу. Більшість заявилася проти такої сесії.

ДЕМОНСТРАЦІЯ ПРОТИ АНГЛІЇ В ВАШИНГТОНІ.

ВАШИНГТОН, 22. мая. — Перед англійською амбасадою в сьому місті велася нині велика демонстрація проти англійської політики в Китаю.

Похід переходив через пів години. В поході несли таблиці з написями проти англійського імперіялизму в Китаю. Таблиці говорили, що Англія пре до війни з Росією, та домагалися відкликання англійських війск з Китаю.

АРМІЯ Й ФЛЬОТА НЕ МОЖУТЬ ПОГОДИТИСЯ ЗА МАНЕВРИ

ВАШИНГТОН, 22. мая. — Роземні судді послідних маневрів межи фльотою а армією не видадуть публично свого осуду, хто виграв сі вправи, бо проти безсторонности їх осуду підняли публичні сумніви.

ЛІБЕРАЛЬНІ ПРОВІДНИКИ ПОКИДАЮТЬ НІКАРАҐВУ.

ПУЕРТО КАБЕСАС, Нікараґва, 22. мая. — Др. Хуан Сакаса, провідник лібералів, покинув нині з другими ліберальними провідниками свій край. Сим ліберали доказали, що вони закінчили свій опір проти консервативної партії, за яким станув американський уряд.

Сакаса заповів, що він верне до краю в 1928. році, щоби взяти участь у виборах.

БІЙКА ЗАМІСЦЬ ПАРАДИ.

БРУКЛИН, 23. мая. — Підчас демонстрації фашистських Італійців вулицями Бруклина прийшло до бійки межи фашистами а їх противниками. Громада противників напала на похід та стала обкладати фашистів палицями. Фашисти боронилися ножами; одного противника фашистів пробито ножем. Поліція арештувала одного фашиста.

ВИБУХ НА ЛОДЦІ.

САВТГЕМТОН, Лонг Айленд, 22. мая. — В заливі Пеконик вибухла на моторовій лодці газова піч. Лодка затонула сейчас. Один з 5 людий, що їхали на лодці, погиб на місци. Двох других віднесло тяжкі попарення. Їх виратували другі моторові лодки, що їхали теж на ловлю риби в заливі і на море.

ЗРІСТ ЧИСЛА СМЕРТИЙ ВІД АЛЬКОГОЛЮ.

ВАШИНГТОН, 21. мая. — На річній конвенції Американського Медичного Товариства виступив др. Никол, нюйорський комішенер здоровля, зі закликом до лікарів звернути населенню увагу на зріст смертельности від алькоголю.

За 5 послідних літ після обчислень сього лікаря в Америці згинуло від алькоголю 57,000 людий.

ПЯТЬ ЖЕРТВ ПІДЧАС ВИПАДКУ В МАЙНІ.

ПИТСТОН, Па., 17. мая. — Двох майнерів згинуло а трох зістало важко покалічених, коли завалилася стеля в шафті ч. 6., в копальнях Пенсильвенія Кол Ко.

Живцем зістали присипані С. Пазавскас і Домінік Марука, а в одного з покалічених зломана каркова кість, отже слаба надія на життя.

Кромі повисшого випадку, цій самій компанії приключилося це два инші, іменно в шафті ч. 4. у Вилкс-Берри підчас упадку стелі потовкло Джана Томаса і таке саме нещастя сталося з Михайлом Шуховським в шахті ч. 5.

УКРАЇНЕЦЬ НА ЛІКАРСЬКОМУ ЗІЗДІ.

В річній конвенції Американського Медичного Товариства в Вашинґтоні бере участь з українських лікарів др. А. Кибзей з Дітройту, в стейті Мишиґен.

ДИВОГЛЯДИ БЮРОКРАТІЇ.

Французька карна (не в значінні „солідарна", як залюбки чомусь в нас звикли вживати хибно цього слова, а від слова „кара") кольонія Нова Каледонія друкує щороку своє офіціяльне справоздання про долю заточенців. Є там головна рубрика про спадщину, яку залишають засуджені на досмертний побут злочинці. Загально — не велика це сума. За 32 роки залишили померші разом 8259 фр., найбогатший із них 744 фр., найбіднійший 5 фр. А-ле ні! У списках находимо вічно перевертаюче прізвище покійного Меслє, який помер в 1896 р. і залишив своїм нащадкам 10 сантімів. Урядовці Нової Каледонії мабуть вічно сподіваються, що хтось за цим майном зголоситься.

ЩО ГОВОРЯТЬ НАШІ „ПРИЯТЕЛІ".

Французький політик, впертий ворог української справи, Огюст Говен знаходить порятунок для Радянської України тільки в угоді з Деникіним, а щодо Західної, то вона „є польська"...

Дня 17. березня ц. р., з приводу приїзду польських соймових послів до Франції, Говен написав „мудру" статтю і про Галичину „вструґнув" таке:

„Рутени східних кресів ні в який спосіб не бажають злуки з Радами. Український рух, який Ради стремлять поширити в Галичині, є штучним (!). Польща оказує цівілізації велику послугу, керуючи східно-галицьким населенням, що під большевицьким пануванням сталоб жертвою пошести та пожежі. Нема сумніву, що польська цівілізація куди вище ембріону (зародків) рутенської культури. Як є деяка скількість рутенів, що одержали в Европі вищу освіту, — вони складають значну меншість. Ті з них, що домагаються незалежної Рутенії, стремлять лише до особистих амбіцій..."

Ось такі знавці українського питання вирішували нашу долю!

ДЛЯ КАЛЕНДАРЯ У. Н. СОЮЗА НА 1928 РІК.

Проситься українських лікарів, дентистів, адвокатів, учителів, бизнесменів, як купців, ріел-естейтменів, контракторів, та інших **професіоналістів і підприємців** в усіх містах Злучених Держав, подати свої адреси для поміщення в календарі У. Н. Союза на 1928 рік.

Також просимо подати, де є і як називаються українські **банки, будівляно - позичкові спілки, кооперативи, Народні Доми** й інші підприємства.

Також, де є **українсько-американські школи** з правом прилюдности.

І вкінці усі українські **культурні товариства й інституції** (як музичні школи, хори, театри) і **громадські установи** (клюби, товариства).

Просимо поспішитися з присилкою. Реченець до 30-го мая с. р.

Се в інтересі кождого громадянина і всіх українських установ в Америці, бо імена й адреси будуть подані поазбучно і будуть в руках 20,000 членів У. Н. Союза через цілий рік.

Адресувати:

„S V O B O D A"
Box 346
JERSEY CITY, N. J.
Видавництво У. Н. Союза.

ВИСТАВКА В ПАМЯТЬ ЛИСЕНКА.

В Києві відбулося врочисте відкриття виставки при музеї українських діячів науки та мистецтва, присвячене памяті Лисенка з нагоди 15-х роковин з дня смерти композитора.

На виставці зібрано адреси, вінки, великий портрет олійними фарбами, листи Лисенка до родичів (свояків), листи відомих громадянських діячів до композитора, музичні автоґрафи, рукописи то-що.

По баґатьох клюбах відбулися вечірки, присвячені Лисенкові. Велику вечірку з виконанням творів Лисенка орґанізувала секція наукових робітників.

ШТУЧНЕ ПРОДОВЖУВАННЯ ЖИТТЯ.

Чеський учений др. Ружічек робить спроби продовжування життя... покищо тільки мухам... Для своїх цікавих дослідів уживає він два роди мух, з котрих один жиє тільки 45, а другий — „довговічний", бо... аж 90 день. По двох місяцях др. Ружічек думає приступити до оживлювання небіщиків-людий.

ДЕРЕВО З ЧОРНОГОРИ ІДЕ ДО... БРАЗИЛІЇ.

„Ґлос Правди" з 21. березня пише: „Ріжні тартакові спілки, на чолі яких стоять або польські маґнати, як напр. Любомірскі, або політичні авантурники, як Вітос, проголосили чорногорським лісам страшну війну"... Незріле до рубання дерево вирубується в рабівницький спосіб і вивозиться аж до Бразилії.

За 10 літ такої господарки — Чорногора, красавиця Карпат, буде цілком лисою.

НАЙБІЛЬША НА УКРАЇНІ БІБЛІОТЕКА.

За постановою Наркомосвіти в Києві утворюється величезна найбільша в УСРР бібліотека, шляхом злиття всенародньої бібліотеки УАН з частиною бібліотеки ІНО (колишнього університету св. Володимира).

Всенародня бібліотека набуває понад 100 тисяч нових книжок.

Отже для обєднання бібліотек доведеться заняти ще друге приміщення. Тепер спішно добудовують новий будинок на території ІНО.

Остаточно питання про приміщення для найбільшої на Україні бібліотеки буде розвязане, коли добудується новий будинок Академії Наук (колишня Ольгінська ґімназія) і частину старих приміщень УАН передають бібліотеці.

В АКАДЕМІЇ НАУК.

За рік своєї роботи етноґрафічна комісія при УАН перевела 8 екскурсій в ріжних місцевостях України, де зібрано багатий матеріял. Комісія має 300 кореспондентів на місцях, серед них найактивнійші — сільські вчителі, селькори й комсомольці. Багато матеріялів подає комісії молодь з трудшкіл і профшкіл.

Останнім часом архів комісії поповнився рукописами української народньої пісні. Зібрано фолькльорні матеріяли про новий побут. Праці комісії висвітлюються в краєзнавчому журналі „Етноґрафічний Вістник".

Етноґрафічна комісія УАН взяла на себе ініціятиву орґанізувати експедицію на територію Дніпрельстану. Мета експедиції — простежити в звязку зо змінами в сільському господарстві, що безперечно відбуватимуться в районі Дніпрельстану, зміни фолькльору.

Для всебічного вивчення мінеральних багацтв на Україні, ґеольоґічний комітет разом з ґеольоґічним кабінетом при УАН орґанізує в Києві всеукраїнський мінеральоґічний музей, що складатиметься з 6-ти відділів.

РОБОТИ НА ДНІПРЕЛЬСТАНІ

Будівельні роботи в Кічкасі йдуть повною ходою. Цими днями буде закінчено монтаж тимчасової електростації. Майже вже закінчено будування залізничої колії, що сполучує Кічкас з місцем роботи. Цими днями приступлено вже до ремонту помешкань для 2 тисяч робітників, при чому для цього в першу черґу буде використано будівлі Кічкаського с.-г. машино-будівельного заводу. Одночасно з тим уже приступлено до впорядковання клюбу для робітників.

Ремонтується тимчасове помешкання для лікарні на 300 ліжок. 1-го травня починається ремонт психіятричної лікарні „Бетанія", що її, з розпорядження Наркомздоровля, буде до цього часу звільнено. Там буде влаштовано постійну лікарню Дніпрельстану на 100 ліжок.

АЕРОПЛЯНОМ З НЮ ЙОРКУ ДО ПАРИЖА

ЩО ГОВОРИТЬ ЛИНДБЕРГ ПРО СВО ЕПОХАЛЬНУ ПОДОРОЖ.

ПАРИЖ, 22. мая. — Капітан Чарлз Линдберг прибув по 33 і пів годиннім леті через океан до Парижа, а переспавшися в домі американського амбсадора Геррика, приняв сейчас американських кореспондентів і переповів вкоротці історію свого лету. Його оповіданне виявляє найкраще гарний харкатер летуна. Він являється людиною скромною, який згадуючи про свій лет, признає заразом величезні заслуги машині, себто тим інжинерам, які так перфектно виконали будову аеропляну.

Линдберг не подає своїх дальших плянів, але заявив, що він не думає тепер вертати назад аеропляном до Америки. На всякий случай свого летунського заняття не покине. Він переконаний, що можна завести правильну комунікацію аероплянами між Америкою а Европою. Каже, що це головно грошева справа.

Линдберг подає, що не може дуже нарікати на погоду, бо вона могла бути гірша. Як він покинув сушу, настала ніч, темна і холодна, яка була головно через те небезпечна, що падав сніг з дощем. А це небезпечне, бо коли мокрий сніг замерзне на крилах, може легко наступити катастрофа, бо треба спускатися на сушу. А що під ногами океан, то треба би було спускатися на воду. Над раном одначе випогодилося, а коло полудня Линдберг вже побачив на воді рибацькі судна. Він злетів так низько, що летів майже над головами рибаків, питаючи їх, чи це вже Ірляндія. Та, каже Линдберг, вони мене певно не чули, а тільки подумали собі: От їде та кричить якийсь варят.

Линдберг мав з собою 451 ґальонів ґазоліни і 20 ґальонів оливи. Був час, коли він вже хотів завертати, бо було темно, зимно, сніговиця і вітри, та вже був задалеко, щоби думати про відворот, тимбільше, що за ним було певно те саме, що й перед ним. Індукційний компас був його найбільшим приятелем і ним одним він кермувався. Апарат був дуже добрий і він зробив дуже незначне відхиленнє з прямої дороги. Доїхавши до Ірляндії, побачив чудовий край, такі гори, яких ще в життю не бачив. Ні тут ні в Англії, через якої смугу він летів, ніхто його мабуть не бачив. Коли вже доїзджав до Парижа, бачив здалека вежу Айфля і летунське поле в Лє Бурже, яке було сильно освічене. Не міг одначе трафити до него і завернув в иншу сторону. Вкінці таки повернув на давне місце і тут побачив кількадесять тисяч людей та повно автомобілів та догадався, що це буде певно Лє Бурже. Коли злітав на сушу, мав найбільший страх, бо бачив, як тисячі людей рвалося до аеропляну. Він тремтів зі страху, що люде натиснуть і прилетять до аеропляну та готові попасти під пропеллери і може наступити катастрофа, бо таких нещасливців жде смерть на місци. Та якось обійшлося без нещастя. Його вирвали з сидження і понесли на руках. По короткім ентузіястичнім привитанню забрали його до авта і відвезли до дому американського амбасадора Геррика. Тут переспався він яких 10 годин і встав рано веселий, задоволений й щасливий. Дали йому зараз добре поснідати та почали вибирати убранне, бо він приїхав з тим, що на нім було. Син амбасадора відступив йому своє убранне, яке трохи приправили, але черевиків не знайшли для нього, бо були замалі. Мусів носити свої старі військові, які мав на аероплянi, а служба уживала всьої штуки, щоби тим черевикам надати який такий вигляд.

ЛИНДБЕРГ ВІДВІДУЄ МАТІР НУНЖЕСЕРА.

ПАРИЖ, 22. мая. — Першим кроком Линдберга були відвідини матери французького летуна Нунжсесера, що мешкала на 6 поверсі в однім з найстарших, убогих апартаментів. Разом з ним поїхав амбасадор Геррик і його родина та префект поліції. Вістка про це розлетілася в одну мить по Парижі і коли вони доїзджали до дому пані Нунжессер, яких 10,000 людей вже стояло на вулиці. Старушка приняла Нунжессера з слезами в очах і поцілувала його в чоло і в щоки, зазначуючи, що тішиться з него як геройського сина Америки тимбільше, що й вона має геройського сина. Линдберг потішав старушку, що син ще певно живий та що його віднайдуть, бо можливо, що він перебуває десь в канадійських недоступних сторонах. Ціла сцена була дуже зворушаюча і всі присутні заливалися слезами.

ЛИНДБЕРГ ГОВОРИТЬ З СВОЄЮ МАТІРЮ.

ПАРИЖ, 22. мая. — Одним з перших бажань Линдберга було побажанне говорити з матірю. Він хотів виїхати до Лондону, щоби звідтам говорити. Але амбасадор Геррик заявив, що не дозволить йому тепер літати, а компанії заявили, що получать його з Парижем, що дійсно наступило.

ВИТАЮТЬ ЛИНДБЕРГА ТЕЛЕГРАМАМИ З ЦІЛОГО СВІТА.

ПАРИЖ, 22. мая. — З цілого світа наспіли до американської амбасади телеграми з ґратуляціями. З королів прислав перший телеграму еспанський король, прислав рівнож президент Кулидж.

ЛИНДБЕРГА АНГАЖУЮТЬ ДО ТЕАТРІВ І КІН.

ПАРИЖ, 22. мая. — Американська компанія Стенлей театрів заофірувала Линдберговi однорічний контракт з гонораром $500,000. З инших боків наспіли рівнож ріжні театральні пропозиції. За самий лет одержить він $100,000.

ТЕПЕР ПРИЙМАЄТЬСЯ ЧЛЕНІВ БЕЗ ВСТУПНОГО,

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES; Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ДВІ МАТЕРИ

Увага всего просто світа звернена нині на того одинокого американського летуна, що пустився летіти понад океан з американської суші на европейську. Без пересади можна сказати, що сотки міліонів людий жде нетерпеливо вісти про вислід сього небезпечного, геройського зусилля.

Та певно ніхто між тими сотками міліонів людий не жде висліду геройського лету з таким запертим віддихом, як одна женщина в Дітройті, вчителька висшої технічної школи. Для пані Линдберг понадокеанський летун є не тільки героєм, але й сином. На случай смерти його вона не тільки буде жалувати невдалої летничої спроби, але й буде оплакувати втрату найбільшого скарбу, який жінка може мати.

Пані Линдберг знала се з гори, яке ризиковне те діло, на яке пустився її син. Але вона його від нього не відтягала, не відстрашувала, не молила ні благала. В передодень вилету вона вислала йому телеграму, в якій написала: Мій син не може зазнати невдачі.

Так виглядає матір героя.

Попри матери героїв є другого рода матери, яких теж треба згадати в хвилю, коли згадується про матір героя.

Сі другі матери хухають на своїх синів, щоби на них не подув вітер, не засвітило сонце. Вони плачуть, як їх синочок, навчаючися ходити, впаде на землю й розібє собі колінце. Вони йому наперед кажуть, що каша горяча, щоби він не впік собі губки. Вони його не пускають у воду, поки він не навчиться пливати.

Сі другі матери навчають своїх синів робити тільки те, що вони вміють зовсім добре й певно. Тільки те, в чому нема ніякої небезпеки. Вони не дозволять йому пускатися в трудну науку, бо може головка розболіти або слабенький мозок не видержить і помішається. Не-дай, Боже, щоби він взявся за діло, в якому можна збанкротувати. Невдача для них се немовби смерть. Чоловік має пробувати тільки те, що йому зовсім певно вдасться.

Таких річий, які напевно вдаються, є в світі дуже мало. Тому сини таких материй роблять дуже мало річий, і роблять річи, за які їх ніхто не знає. Сини сих материй живуть, і світ про се не знає. Вони гинуть на своїх неславних вчинках, і світ про те теж не знає. Світ знає тільки синів тих материй, які навчили своїх синів дивитися відважно світови в очи, визивати небезпеку на бій, робити таке, в чому є можливість невдачі. Світ признає тільки тих синів, які вміють ризикувати своє житте за свої переконання й бажання, і світ клонить голову перед їх матірями.

ДЕСЯТІ РОКОВИНИ НАРОДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ АРМІЇ

В маю 1917, скликано Перший Всеукраїнський Військовий Зїзд до Києва. На цей зїзд прибуло більше девяти соток делеґатів від півтораміліонового зорґанізованого українського вояцтва. Зібралися в столиці України посланці від свідомого українського вояцтва зі всіх фронтів, фльоти та ріжних залог. Прибули делеґати з Далекого Сходу, з Сибіру, Туркестану, з глибокої Росії та зі всіх міст України. На ньому вироблено плян орґанізації української армії. Він вибрав своїх послів до Української Центральної Ради.

На ньому, дня 22. мая 1917 року обібрано Всеукраїнський Військовий Ґенеральний Комітет, якому й доручено орґанізувати українську армію. Тому цей день Армія Української Народної Республики святкує як день свого народження.

До Комітету обібрано сімнайцять людий, представників від армії й фльоти, від фронтів та залог. На плечі цих людий спала величезна праця. Вони мусіли бути для української армії ґенеральним штабом, і головним штабом, і військовим міністерством. Завдання було надзвичайно важке й складне. Треба було, не порушуючи боєздатности загального російського фронту проти осередніх держав, перевести формування українського війська, вилучаючи вояків з загальної російської армії. Збереження фронту Великої Війни, — така тоді була політика Центральної Ради та всього свідомого українського громадянства, — надзвичайно ускладняло працю Ґенерального Комітету. На скільки справився Комітет з своїм завданням, не тепер розбирати. Та все ж таки зазначити треба, що під проводом свого голови С. Петлюри, він розвинув надзвичайно інтензивну діяльність та переборов на своєму шляху ріжні трудности.

В наслідок діяльности Комітету вже до другого військового зїзду, що відбувся в червни, зорґанізовано понад чотири міліони українського вояцтва. Зведено їх в складі російських частин в окремі українські роти, куріні, а подекуди в полки. Значіння й роля українського вояцтва яскраво виявилися уже в часи другого військового зїзду, коли Центральна Рада, рахуючи на силу свого національного війська, оголосила свій перший Універсал.

Це була перша перемога української національної армії над московським русоцентризмом. Правда, перемога ця була здобута не в бою, не в отвертій війні, а лише потенціяльною силою своєї ваги та значіння. Всі дальші кроки українського національно-політичного руху до осягнення власної державности були зроблені виключно при помочи сили зорґанізованого вояцтва, яке, коли того стало потрібно, вийшло до отвертого бою з московськими наїздниками.

Ще до большевицького перевороту в Петербурзі Українцям-воякам доводилося в ріжних випадках боронити свої національні права не лише моральною силою, але й фізичною. Не раз приходило до ріжних сутичок поміж русоцентристами а Українцями, в яких майже завжди Українці перемагали.

Оттак з маленьких сутичок місцевого характеру українській армії довелося прийти до національної війни з ріжними наїздниками на українські землі. Майже на протязі трьох років на полях України точилася жорстока, крівава війна з ріжними напастниками. В тій війні Українська Армія була зрештою розбита переважаючою силою та засобами ворогом. Але вона на сторінках своєї історії записала тисячки таких геройських вчинків, які будуть подивляти не лише наші нащадки, але і чужинці, коли для них стане відомою історія національної української боротьби.

В страшних, надлюдських умовах вела свою боротьбу Українська Армія. Голод, холод, брак військових припасів, а разом з тим найлютійший ворог, тиф, косили Українців-лицарів тисячками, десятками, сотками тисяч. Трупами героїв укриті всі землі України. Немає села, немає хати, немає родини, деб хтонебудь з рідних, або близьких не склав своєї голови за українську державність.

Відрізана від всього світу, стиснена страшною бльокадою Антанти та ворогів, що навалили зі всіх сторін на українські землі, Українська Армія боролася довго, уперто й хоробро. Лище остаточно виснажена, знівечена й розбита, припинила свою боротьбу, в якій воскресила славну традицію старого українського козацького війська. Вона не лише воскресила стару традицію збройної боротьби за свою державність, але й виробила свою славну, героїчну, яку передасть своїм нащадкам. Прийдешні покоління будуть черпати з геройської боротьби Української Армії запал до боротьби, до оборони своєї держави, до геройських вчинків.

Українська Армія не відповідає за вчинки свого політичного проводу, хоч вона часто через нього терпіла. Українська Армія вкрила себе лише славою, а прапор боротьби за Українську Соборну й Суверенну Державу зберегла несплямленим.

В десятиліття народження Української Армії український народ згадує борців за українську державу з глибокою вдячністю й пошаною.

ТЕ, ПРО ЩО БАГАТО ПИШУТЬ, А МАЛО РОБЛЯТЬ...

(ДОВКОЛА „КАМПАНІЇ" З ХУЛІҐАНСТВОМ).

Парубок був, як парубок. Допомагав батькові молотити, ляпаючи ціпом у клуні, носив вівсянку корові, викидав кізяка з хліва та з відерця напував лошака. Надвечір праця, звичайно, припинялася й парубок виходив на вулицю, закладав до рота два пальці й довго з насолодою свистав. Свистав до того, аж поки не відгукувалися з протилежного кінця инші...

Тоді вони сходилися коло церкви. Заходили до вдовиці Палажки, вимагаючи пляшку самогону... Випивали пляшку, починали другу. Випивали другу — починали третю. Так пили, аж поки гаряча голова й здорове, неспрацьоване тіло не вимагало „зверхгеройських" учинків.

Так починається хуліґанство! Кожний хуліґан, звичайно, починає з бідної дівчини, що мала сміливість відіпхнути, коли він занадто залицявся до неї... Приходить такий хуліґан з мазницею до білих стін хати господаря, батька сміливої дівчини, починає вчитися мазилом „малювати" по білих стінах хати дьогтем...

Від „розмальовування" хат, від тих дрібних вчинків, як ось: розкуйовдження кулів, дряпання гистиками стін, биття вікон, винос воріт на димаря, ставлення віх і т. и. — хуліґанство котиться до бандитизму. Починається парубоцтвом — кінчається тюрмою, або розстрілом. Сьогодня звичайний хазяйський син — через рік — головоріз...

Наче б то пройшла „кампанія"... Я маю на увазі кампанію боротьби з хуліґанством. Всі ґазети, починаючи від центральних і кінчаючи окружними, враз були якось закричали, затрубіли неспокій... Окружні ґазети навіть (був час) випустили цілі сторінки, вкладки, де показували отого хуліґана на всі боки, мовляв:

— Подивіться, люде добрі, яких „красавчиків" ми маємо...

І наче вже пройшла небезпека. Наче вже хуліґан зробився благонадійною людиною, помастив оливою своє шерстке волосся, напялив губу на свої кликасті зуби й... все заспокоїлося.

Та хуліґанство настільки хронічне явище, що не пора ще заспокоюватися, а навпаки — треба ще довго й безупинно боротися з ним. Ми маємо факти, які свідчать, що хуліґанство не припиняється, а шириться, доходячи до бандитизму. Хуліґанство в нас на Уманщині особливо шириться на селах.

Хуліґанять не тільки куркульські, чи середняцькі синки — хуліґанять члени „комуністичного союзу молоді". Так, ватаґа хуліґанів у с. Голянівці, Христинівського району, на чолі з комсомольцями Марком Миколюком і Філоном Панамарчуком вривається до хати одного селянина й бє посуд.

В с. Краснопільці хуліґани продерлися до читальні, подерли всі акти й книжки та розломили карнавку й забрали гроші, що їх зібрано було під час місячника політосвіти. В с. Гережевівці, Бабанівського р., хуліґани переодягаються міліціонерами й ходять трусити самогонку, після чого нещадно пиячать.

Та це ще дрібні вчинки. Ми знаємо хуліґанські вчинки (останніх днів!), від яких несе дикунством середньовіча. В с. Комдяках, Рижанівського району, пять хуліґанів: Мартинюк Петро, Костогриз Микола, Чередниченко Омелько, Доненко Грицько та Шевченко Петро пяні зайшли до вдовиці М. Б. Колити й коли їх не пустили до хати — вони виломали двері і підряд усі пять вдовицю зґвалтували. Хуліґани в с. Оситній Христин. р., в кількости 25 осіб, переодяглися міліціонерами й з довжезними гарапуґами гасали по селі й вимагали в людей грошей. Хуліґанство в Оситній досягло найвисшого ступня: бють вікна, ламають двері, розбивають голови, розганяють жіночі збори.

Треба сказати, що Христинівський район уславився хуліґанством, яке докотилося до бандитизму. Тут біля чотирьох років теоризував людність бандит Кабаха. Минулого року Кабаху розстріляно, а „кабачинята" залишилися. За короткий термін зробили чимало злочинств, забили багато громадян, забили одного міліціонера та, нарешті, начальника районної міліції Баранецького. А бандити — звичайні селянські хлопці, що дійшли до цього, починаючи з хуліґанства.

Ось до чого котиться хуліґанство. Випадки ці свідчать, що рішучу боротьбу з хуліґанством треба продовжувати. Насамперед треба підняти політосвітню роботу на селах. У нас здебільшого політосвітні установи в жахливому становищі — ніяких культурних розваг нема.

Читальня в нашому селі така: вікна побиті, грубка розвалена, шафа розламана. Ні одної книжки, ні одної ґазети. Висів один портрет Шевченка... та й того хуліґани здерли на „маску для кози"...

Отаке пише один селянин з села, де найгірше розвинулося хуліґанство...

...Є певна, гостра небезпека на селі, що хуліґани мають тенденцію перетворятися в бандитів, злодіяк. Отже, ще раз треба сказати, що заспокоїтися не можна. Боротьбу з хуліґанством треба провадити енерґічно, зміцнивши в той же час політосвітню роботу на селі.

Бо, що найгірше — хуліґани починається з звичайних сільських хлопців, що за инших умов середовища—могли б бути людьми радянськими (!) А тому треба утворити відповідні умови, треба піднести політосвітню роботу по селах, треба парубків скеровувати на шлях радянської суспільности, на шлях культурного розвитку.

(„Комуніст"). Р. Гуп.

В. Будзиновський.

ПЯТЕ КОЛЕСО.

ІСТОРИЧНА ПОВІСТЬ.

(8)

Той Михайло був гідний парубок. З лиця гарний, високий, крепкий. Очи чорні, палкі. Правда, ті його очи були в дечім якісь не такі, як очи Хмельницького. Вони горіли, прошибали, свердлували. У Хмельницького очи також горіли огнем, але дівчині бачилося, що вони не так прошибали її, як радше лагідно поринали в її очах і в її души; неначе б голубили її. Всеж таки, як тепер глянула коли в звернені на неї очи Карпюка, їй аж коліна згиналися. Морочила її жажда цілования, але Карпюка вона далі виминала. Боялася його. Боялася, що як позволить поцілувати себе, то він стане нахабнійший і по якімсь часі самі цілунки не вистануть йому. Бувало, що вже й рішилася сама дати йому нагоду.. Бодай, щоби покушати, який мають смак уста молодого парубка. Але коли він наблизився, її нападав жах і вона втікала.

Раз, коли знала, що він вертає з міста, вона станула в сінях за відхиленою брамою. Він справді, побачивши її за крилом брами, прискочив до неї заступивши дорогу і витягнув рамена, щоби її обійміти. Її знов напав жах. Так само, як колись Хмельницькому, зробила й йому. Схилилася і попід його рамя втікла. Знала, що як втече на подвіре, то він побіжить за нею. Отже вибігла на улицю, з улиці до краму. В крамі сидів старий Медвин.

— Ти чого така задихана і така червона? — спитав. — Гнав хто за тобою?

— Ніхто не гнав,— відповіла. Я так собі, зі сходів скоро бігла.

— Михайло пішов купити шрубку і не вертає. Мабуть сидить в крамі Ательмаєра, бо там гарна дівчина. Залицяється до неї. Я тут маю для него дуже пильну роботу. Не велику, але пильну. Біжи до Ательмаєра і прижени його сюди. Михайла, не Ательмаєра.

— Він вже прийшов. О! Вже товчеться в робітні.

— Таки є. — Медвин сказав, наставивши ухо до дверей робітні. — Ось тут перстень і камінчик. Возьми і занеси йому. Нехай зараз вставить. Але так, щоби камінь крепко держався. Ти зажди в робітни. Пильнуй, щоби не відклав і принеси мені назад готову роботу.

Олена хвилю вагувалася.

— Живо! — Медвин крикнув. — Ти не зрозуміла мене, чи може цілком не чула? Занеси Карпюкови роботу!

— Чула і зрозуміла, — дівчина відповіла, хапаючи перстень і камінчик. — Іду і скоро зробить, принесу назад.

Олена увійшла до робітні, і лишаючи двері до краму відчинені на ростіж, поступила крок вперед. Глянувши на челядника, котрий насупивши брови питав її очима, чого прийшла, вона підійшла до него і впялившши в него свій зір, показала йому долоню, на котрій лежали перстень і камінчик.

— Треба вставити, — промовила. — Але зараз, бо старий квапить.

— Запри двері, бо тут відчинене вікно і тягне, — Карпюк сказав приказуючо, й собі вдивившися в неї.

— Запру вікно, то це буде тягнути.

— Вікно лиши, бо тут духота.

Олена знала, на що він каже заперти двері до краму, де сидів Медвин. Зразу не думала виконати його приказ. Але, коли нагадала собі згадку Медвина, що Карпюк залицяється до якоїсь гарної дівчини у Ательмаєра, вона змякла. Щоби його відбити від суперниці, рішилася один раз допустити його до своїх уст. Вернула до дверий і заперла їх. Знов підійшла до Карпюка і ставувши побіч него витягла руку з перстенем і камінчиком. Він лиш вдивлявся в неї.

— Бериж! — сказала, бо се пильна робота.

— Вперід мушу зробити иншу роботу, — челядник відповів. — Ту, котру я вже зачав.

— Я не виджу, щоби перед тобою лежала яка зачата робота.

— Я не тут зачав, а в сінях, але вона втікла мені. Тепер сама прийшла до мене... тепер скінчу.

— Тобі все тільки пусте в голові, — відповіла, але не відсувалася від него.

Він підвівся, приступив до неї ще близше, та будьтоби беручи з її руки перстень і камінчик, вхопив за цілу руку. Троха вагувався потерпаючи, що вона наробить крику і до робітні влетить майстер. Але, хоч для неї не могло бути загадкою, що він затіває, і яку то роботу він хоче закінчити, вона не вихапувала своєї руки, ані картала його. Стояла неподвижно, тихо, вдивляючися в його очи. Він обіймив рукою її стан і ще вагувався. Колиж вона й тепер не рушилася, ані оком моргнула, він пригорнув її до себе і поцілував. Олена не пручалася, не боронилася. Неначе їй ще мало було. Але коли він, вицілувавши уста, став цілувати чоло, очи, шию, їй стало лячно і вона вихопилася з його обіймів.

— Тепер перстень! — сказала, ставувши по другім боці стола і кладучи на столі перстень з камінчиком.

— Ще раз! — Карпюк сказав, наближаючися до неї.

— Досить! — відповіла, окружляючи стіл і відступаючи від него. — Старий жде на роботу. Як не сядеш зараз до роботи, то піду і скажу старому, яку ти роботу робиш.

Карпюк отямився, і сів до роботи. За хвилинку камічник сидів цупко на своїм місци в перстени.

— Ходи сюди і возьми! — Карпюк сказав, кладучи перстень на столі перед собою.

— Подай через стіл! — Олена відповіла, простягаючи до него руку.

— Не дам! Ти сама прийди взяти.

— Не прийду. Досить того!

— Подам тобі, як поклянешня, що в ночи вийдеш до мене на подвіре.

— Ще чого не стало! Нині се прийшло, сама не знаю, як. Більше таке не повториться. Се був перший і послідний раз!

— То я прийду під твоє вікно. Відчиниш кватирку?

— Та нащо?

— Побалакаємо.

— Подумаю.

Карпюк подав її перстень, так як хотіла, через стіл. Вона вернула до краму і дала перстень Медвинови.

Спальня Олени була в малій комнатці зараз за стіною робітні. Колись вона творила в купі з робітнею одну велику комнату, бо раньше, заки її взяв батько Медвина, була там столярня. Коли на місце столяря прийшов годинникар, така велика робітня вже була непотрібна. Небіщик Медвин стіною на одну цеглу відрізав від неї окрему комнатку з вікном і дверми на подвіре, та призначив її на нічліг когось з челяди. Тепер в тій комнатці ночувала наймичка Олена. Комната челядника була на другім боці подвіря. І до него вхід був від подвіря, та вікно виходило на подвіре.

Челядь Медвина зараз по вечери була вільна. Олена звичайно лишалася в пекарни з кухаркою і другою наймичкою. Балакали, співали. Михайло виходив до шинку, в котрім сходилися і до півночи сиділи, деколи з родинами, инші челядники. О півночи вертав до хати, відчиняючи собі браму власним ключем, і йшов спати. Нині до шинку не пішов. По вечери лишився в пекарни з білою челядю. Сидів, розказуючи анекдоти, майже цілу годину. Коли від кухарки почув, що вже пора спати, встав і, глянувши пронизливо на Олену, вийшов. І вона глянула на него, бо вгадувала, чому нині він до шинку не пішов, але лишився в хаті. Він хотів прийти під її вікно ще заки вона всне. Коли їх погляди зійшлися, її аж мороз пройшов по тілі. Боялася вийти.

— Ти чого так поблідла? — спитала друга наймичка, глянувши на неї.

— Мені щось недобре зробилося, — Олена відповіла. — Я мабуть забогато зїла. Відведи мене, бо боюся, що на подвірю впаду.

— Напийся горівки, то зараз лекше стане, — сказала кухарка. — Фляшка ось там на полици.

— Боюся, бо може ще гірше буде.

— Не бійся! То найліпша медицина. Ковтни два-три рази. Просто з фляшки.

Кухарка стягла з полиці фляшку, сама ковтнула і подала Олені.

— Напийся і сядь на хвилю. Потому знов ковтни і здорова підеш спати. Я все до сну мушу бодай одну чарку. Инакше не всну(л)аб.

Олена взяла фляшку, приклала до уст і вицідивши пару кропель, назад віддала.

— Вже мені лекше, — сказала до товаришки. — Але ти таки відведи мене.

(Дальше буде).

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ГУДСОН, Н. Й. Бр. св. Йосафата, від. 273 У. Н. Союза повідомляє всіх своїх членів, щоб всі як один явилися на день 30-го мая б. р. (Декорейшен Дей) до галі парохіяльної під ч. 29 Секін і Юніон ул. о год. 8:30 рано в шапках з відзнаками. О год. 9-тій всі виступимо до походу і паради. Член, котрий не явиться і не послухає сего приказу, буде караний на піврічнім мітинґу. — С. Сута, предс.; Ів. Юльків, кас.; Павло Маряк, секр.

ДІТРОЙТ, МІШ. Бр. св. Ів. Хрестителя, від. 292, подає до відома всім своїм членам, що надзвичайні збори відбудуться 28-го мая, в суботу, о 7-ій годині вечером в галі при Clipert. Проситься всіх членів явитись на сих зборах, бо маємо важні справи до полагодження. Рівнож подаю усім членам до відома, що на зборах 15-го мая секретар М. Коваль зрезиґнував, а на його місце наново вибрано секретарем Петра Кізела, а до контрольної комісії добрано Івана Лячуна і Ілію Андрусевича. Прошу, як хто з членів мав би які справи, що тичаться Союза, прошу поголоситися на той сам адрес, що попередно: — Peter Kizel, 6415 Perkins St., Detroit, Mich.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЛЕМКІВЩИНА ОЖИВАЄ.

Я дістав письмо з краю, в якім пишеться про відносини на Лемківщині таке:

„До 1914 року, се є до світової війни велика часть Галичини, бо майже ціла Лемківщина з боку національного не проявляла жадного життя. Причина була головно та, що чільні становища на лемках були обсаджені людьми, котрі держали руки з польськими панами; вони звали себе рускими; слово українець було в інтелігенції в погорді а в простого народу незрозуміле. Не могло воно інакше бути, бо всі священики були москвофілами-кацапами, учителі тягнули за священиками, а жиди, панські слуги, бачучи нашого християнина темного і загулюканого, навіть не хотіли вірити, що воно може бути інакше. Та прийшов перелом, зачалася війна, Лемко зачав оживати і побачив, що він не руский а українець, син 40-міліонового українського народу. Велику ролю в тій переміні відограли теперішні молоді священики, які вже не є москвофілами, а добрими українцями патріотами. Цілий ряд сіл змінили вони до непізнання. Для орієнтації наших братів в Америці вичислю тут кілька таких щирих працівників з околиці Сянока, котрі крім того, що двигають тяжке ярмо Христове, вільні хвилі посвячують народови, закладають читальні, кооперативи і т. п. Добрих і ідейних священиків мають такі села: Сінява, де є завідателем парохії о. Іван Ференц; Кіньске завідатель о. Зенон Крупський; Вислок нижний о. Петро Мриглод; Вислок вижний о. Володимир Пристай; Карликів о. декан Юрій Менцінський; Токарня о. Іван Бобровський; Манів о. Качмарик; в сусідних селах суть добрими і ідейними священиками: о. Дмитро Ступак в Берізці; о. Блонорович, о. Криса Йосиф, о. Зелений Теодор. Знаю, що ті священики провадять в своїх селах хори, позакладали по селах кооперативи, неодин з тих священиків був арештований і переслідуваний за те, що стояв в обороні української школи, кількох з них помалювало в своїх селах церкви, приміром священик з Вислока нижного, який передтим був завідателем парохії Явірки. Село се лежить майже під самим Закопаним, бо коло Нового Торгу. Було се село наскрізь кацапське, а з приходом нового душпастиря, воно цілковито змінилось. В селі парубки скоро познакомилися з українською піснею і коли передтим співали по польськи, тепер вже польської пісні нігде не чути. Жиди, котрі були в тім селі цілими проводирами, мусіли добровільно поволи з села забиратися. За почином того священика приступлено до будови громадського дому, якого до 1927 року громада не мала. В тім самім селі відбудовано цілу церкву, в якій то віднові помагали бувші парохіяни, які тепер є в Америці. Скоро сей священик перейшов на парохію Вислок нижний і тут вже видно сліди його праці. Кооператива зискує більше як половину членів, бо передтим мала лиш около 50. Його патріотичні проповіди підносять народ на дусі, лиш жаль, що суть між парохіянами деякі люди, запроданці місцевої поліції і доносять на священика, бо не люблять українця — дальше хочуть бути „почцівимі русінамі" і навіть підписували деклярації за школою польською. Але є в Бозі надія, що і тут правда возьме верх.

Тут на тім місци кличемо до Вас, дорогі браття, які тепер перебуваєте на вільній американській землі: держіться і Ви разом, бо в едности сила. Ідіть за голосом тих своїх духовних і світських проводирів, які вірно стоять в обороні нашого українського народу і нашої церкви. Не слухайте голосу тих, які хочуть Вас спольщити, златинщити, відобрати Вам святу віру, наш календар. Памятайте, що обряд наш є так тісно звязаний з нашою національностю, що нема можности собі представити українця, який би був ворогом свого брата православного а приятелем латинника. Держіться разом чи Ви католики чи православні, памятайте, що наша Ненька Україна стогне в ярмі. Тому єднаймося і ставаймо в її обороні. При тій нагоді пригадую Вам, не забувайте на своїх рідних поневолених братів і спішіть їм радо з помочию в їх національних потребах".

Данько Матищак,
з Филаделфії, Па.

—o—

ЧИ ТРЕБА ВИСИЛАТИ ДЕЛЕҐАЦІЮ НА РАДЯНСЬКУ УКРАЇНУ.

Одні пишуть за тим, щоби їхати на Радянську Україну, а другі є проти висилки делеґації. Читаєш арґументи, то видається нераз, що і одні і другі мають рацію. Я одначе по холодній розвазі таки стаю по стороні тих, що заявляються проти висилки делеґації. Арґументів не повторюю, бо вони вже були нераз друковані.

Найкраще буде, коли замісць делеґації кождий наш орґан в Америці, який має свого дописувателя в Европі, вишле звідтам свого чоловіка на Радянську Україну, щоби він розглянувся і все описав, що буде бачити. Дописувателі це люди вчені і добре відомі, які визнаються на громадських і других справах. Вони зможуть зібрати цікавий матеріял і його потім оголосити в наших часописях. Делеґати з Америки цілком певно не зможуть зібрати такого матеріялу, бо тяжко буде підобрати відповідних делеґатів. Бо колиб і були відповідні люде, то не так легко їм покинути заняттє і виїхати.

В той спосіб поможемо нашим ученим, що живуть на іміґрації, бо дамо їм платне заняттє, а кромі того зробимо добру прислугу загальній справі. Висилають американські ґазети таких кореспондентів, чом би нам не вислати.

Правда, що ріжні кореспонденти будуть ріжно описувати положеннє на Радянській Україні, але й ріжно описували би і самі делеґати.

Фонд на висилку кореспондентів повинні збирати самі часописи, кожда від своїх читачів.

Андрій Швець,
Вунсакет, Р. Ай.

—o—

ЯК ТО БУЛО, ЯК НА ФРЕНКЛИН СТ. В ФИЛАДЕЛФІЇ НЕ БУЛО ЩЕ ЕПИСКОПА БОГАЧЕВСЬКОГО І Д-РА НАЗАРУКА.

Я вже такий, що люблю складати українські часописи. Та назбиралося їх вже стільки, що жінка каже, що нема в хаті місця і я рішився вислати деякі річники до краю. От при тій нагоді переглядав я собі старі річники. Так то перегладав між иншим „Америку" з 1925 року і найшов там в числі з 30 квітня 1925, таку допись зі Львова: **Церковні справи на Підляші. Як польські епископи опікуються унією.**

Ту допись переслав довголітний кореспондент „Америки", а звучить вона ось як:

„Конкордат, заключений між Римом і Польщею, як відомо, не дозволяє на отворення окремих гр.-кат. епископств на Холмщині, Підляші і Волині. Тамошніх уніятів, яких є дуже велике число особливо на Підляші, піддано прямо під юрисдикцію польських епископів.

Польські епископи роблять всілякі заходи, щоби унію знищити остатоно і уніятів перетягнути на римо-католицький обряд.

Головним діячем на цім поли є підляський біскуп Пшиздзецкі. Перед католицьким світом він представляє себе як ревного пропаґатора унії Сходу з Римом. На велеградськім зїзді минулого року він виголосив дуже „ліберальну" промову, закликуючи до шановання і поширювання східного обряду. Але якже відбігає практика кс. біскупа від його медяних слів! Ось факти.

Один з галицьких священиків, о. Гриник, задумав віддатися пропаґанді унії між православними і виїхав на Підляше. Місцеві уніяти зустріли його з одушевленням. На його богослуження сходилися маси народу. Унія знаходила горячих приклонників. Але дізнавсь про це біскуп Пшездзецкі і при помочі адміністрації замкнув о. Гриникови його церкву. О. Гриник відправляв Службу Божу під голим небом. Тоді біскуп, покликуючися на права, які латинським епископам дає конкордат над уніятами, видалив о. Гриника з дієцезії! Уніяти опинилися без опіки своїх душпастирів!

Щоби мати до своєї розпорядимости повільне собі духовенство, польські епископи відкрили в Люблині греко-католицький семинар — для Поляків! Звідтам мають виходити священики, що назверх будуть придержуватись грецького обряду, будуть носити східні ризи, будуть відправляти богослуження по словянськи — але в дійсности будуть вести працю в тім напрямі, щоби уніятів зробити латинниками і Поляками. До помочі їм мали приїхати також якісь француські священики, що також учаться грецького обряду.

Підляшські і холмські уніяти є безсильні супроти тої злочинної акції. Всякий протест є неможливий, бо протестуючих зараз карає польська адміністрація. Але греко-католики у свобідній Америці повинніб підняти голос в обороні упослідженних братів та звернути увагу Апостольської Столиці, щоби не жертвувала справ унії для польських політичних інтересів".

Дописуватель „Америки" це визначний член християнсько-суспільної партії в краю, вірний син гр.-кат. церкви, чого не заперечить навіть др. Назарук.

Отсей отже вірний католик, якого дописями послугувався рівнож і др. Назарук, коли був редактором „Америки", взиває нас, американських Українців, до боротьби з конкордатом.

Так то було колись на Френклин Ст., коли не було ще там гетьманського духа ні єпископа Богачевського. Бо з їх приїздом почалася инша пропаґанда. Вони не тільки не виступали проти конкордату, але ще лаяли тих, що проти нього виступали, називаючи конкордат добродійством української гр.-кат. церкви. Вони навіть підняли бортьбу проти тих, що пішли за голосом рідного краю і підняли голос в обороні свого народа.

Коли засіли на Френклин Ст. в Филаделфії еп. Богачевський і др. Назарук, не могла вже тоді „Америка" поміщувати далі подібних голосів з краю, чи з Америки, бо тоді вже виклинано тих, що пригадували епископам і Назарукам обовязок протесту проти конкордату. Та не забув за цей обовязок український нарід в Америці. Мимо проклять, кинених еп. Богачевським на тих, що борються з поневоленнєм нашого народа, наш нарід таки пішов за голосам рідної землі і повів як міг, боротьбу проти конкордату і польсько-римського насильства.

Павло Дурбак.

—o—

ПОХВАЛЬНИЙ ЛИСТ ДО МОЇХ КРАЯНІВ З ЗАВАДКИ КОЛО ДУКЛІ.

Братя мої Лемки, Українці з Завадки! Дуже Вас хвалю за те, що Ви, мої братя, мали красний концерт в Нептикок, Па., в честь Тараса Шевченка. І казали мені добрі люди, жи і файні центи прийшли з того концерту. Бо то рахувати був концерт справедливий: був хор з Мекеду, банда з Вілксбери, місс Ціміхуд зі Скрентон, мр. Стівенс, наш молодий пяніст, син д-ра Стівенса, грав прекрасно на пяні, а мр. Ревюк красну мав промову. Всьо було красні, лем то ми ся не подобат, жи як'ем чув, жи є такі люди, жи хотіли би за гроші з концерту поставити фенси. То, мої братя Завадчани, як би ся таке стало, то був би сміх і ганьба на увесь старий край і на цілу Гамерику. Бо нас знають як добрих людей, а так міг хто повісти на нас, жи ми обікрали бідних інвалідів і Рідну Школу, бо ксьондзи на цілій околиці заповідали, жи дохід з концерту піде на такі цілі.

Я сам на фенси дам пять долярів і то най будуть з каміня і най буде вибито, жи то поставили Завадчане, що люблять Україну і Шевченка. Але жиби робити кривду інвалідам-калікам нашим в краю, бідним школярятам, не пасує! Як би ся таке стало, то я вже до Завадчан не хотів би признаватися! Ще готові би люди зробити з нас сміх і всіх, що не узнають семої заповіди божої, називати завадчанами, най ся преч каже.

Здоровилю Вас всіх, красні.

Завадчанин-Українець.

ЧОМУ ЯПОНКИ ЗА ДНЯ ТАК БОГАТО СПЛЯТЬ?

—o—

Японський письменник Каябара Казан писав раз, що віддана Японка з доброї родини не занимається майже ніякою працею, а в день усе спить. Їхав раз залізницею з чотирма японськими жінками в одному переділі. Перша, ще заки поїзд рушив, притиснула голову до віконного скла й уснула. Друга, з европейською зачіскою, гляділа на дітей, що вийшли зі школи, держала на колінах дитину, а за хвилю заснула також разом із своєю дитиною. Третя заснула сном праведних іще заки доїла помаранчу, яку держала й у сні в руці. А четверта (з одягу й зачіски видно було, що держиться краєвих старих звичаїв) спала до кінця так твердо, що говорила крізь сон. Письменникові не тяжко було дізнатися, чому Японки за дня так часто сплять. Замужні Японки сплять в день, бо мало і недостаточно сплять у ночі. Віддана Японка мусить уважати, чи її пан хочби на хвилиночку пробудився. Таксамо не вільно їй покластися спати, поки її чоловік не вернеться до дому з театру, чаївні або якогось обходу, що часто буває дуже пізно після півночі. Мусить також виконати ріжну домашню роботу, яка забере їй і дві години часу. І по західному одягнену Европейку ніхто ніколи не переконав би, що повинна би положитися скорше, як вернеться до дому її чоловік і як виконає працю, яку має виконати щойно після повороту чоловіка. Цілі покоління робили так і вже виглядає так, начеб одідичували той звичай по своїх матерях, бабусях і прабабках.

ВСТИДАЮТЬСЯ САМІ СЕБЕ.
(Байка).

У вовка, короля звірів (північних країв) жалілася раз на коня громадка ослів.

— Кінь, — говорили вони, — жиє з нами в тій самій загороді. Прикажи йому, пане, щоби забрався від нас.

— Що-ж ви можете закинути коневи? — спитався вовк. — Чи може зідає ваш обрік? Може бє вас? Може вам затісно у вашій загороді?

— Ні, зовсім ні, пане, — відповіли обвинувачуючі, — але як кінь є між нами, то кождий дуже легко пізнає, що ми осли!

ПОКЛИК
до громадян села ЗЕЛЕНА, повіт Бучач.

Народний Дім, який хочуть збудувати наші браття в рідн
ім селі, буде коштувати $1,400. Всего десяту часть зложили ми з того в Америці і вислали з Калуметської Громади.

Думаємо одначе, що Ви Родимці не останете при тій дрібній збірці, а поширите акцію і допоможете нашим браттям збудувати Народний Дім як українську твердиню, яка буде стояти на сторожі наших національних прав, яка виховає нам молоде поколінне в українськім дусі і завзяттю.

Не повинно бути між нами в Америці і Канаді ні одного, який не зложив би жертви на ту ціль.

ЗА ТИМЧАСОВИЙ КОМІТЕТ:

Василь Курпела і **А. Кобіта** в Калумет Сіті; **В. Єднак** і **І. Сойка** в Дітройт; **О. Ґадз** і **И. Сохан** в Вернон, Н. Й.

За інформаціями пишіть до:
ALEX GADZ,
R. F. D. 2, Vernon, N. Y.

ДІТОЧІ „ПОВЕРХОВІ" НІЧЛІГИ В КІТЛАХ.

Дописувач петроградської „Красної Ґазети" оповідає таку пригоду: „Я йшов недавно в Ростові над Доном бувшою Садовою вулицею. Вечер був тихий і теплий. Коло кіно-театру — товпи народу, підростки і міліція. Нечисленні гостинниці були ще відчинені. На углі площі Буденного біля кіоска побачив я двох хлопців. Їх фантастичні одяги були освічені стеариновою свічкою, яку один із них держав в руці. Я підійшов до них. Побачили мене й загасили свічку. „Чому ви загасили свічку?" „Таж не можемо остатися без свічки". „Навіщо вам свічка?" „На ніч". „Щож? Спите при свічці? Всі люде сплять у темноті". „Ми моглиби задушитися". „Як задушитися? Деж ви спите?" „Ось там". Я пішов за хлопцями. Оба були босі і без шапок. Молодший веселий, щебетав. Старший мовчаливий, засмучений, відповів іронічно на питання: „З чого жиєте?" „З милостині". „А богато нажебраєте?" „Як коли"— нерадо відповів старший. „Часом вижебраємо більше як рубель, часом лише десять копійок". Прийшли ми до кітлів, у яких топиться асфальт на виправлювання хідників. „Осьтут спимо", говорив молодший. Я заглянув до одного кітла і побачив на дні трох хлопців: два спали притулені до себе, а третій засвітив до мене очками: „Дай мені копійку!" сказав. Я кинув йому гріш до кітла. Мої знакомі засвітили свічку й влізли під котел, де розпалюється вогонь. Тепер я зрозумів, навіщо їм свічки. Заки покладуться, мусять уладити „постіль": замести попіл, викинути ще дотліваюче вугля. „Чому ви спите на горі, а тамті на долі?" „Бо на горі чисто", сказав старший. Так отже нічліги є поверхові, подумав я. Я перейшов попри всі кітли і заглядав до них. У кождому кітлі спали діти. Коли ж я вернувся до приятеля, в якого я живу, розповів я йому свою пригоду. „Таж то не є ніяка новина", сказала жінка мого приятеля. То звичайна поява. Ніхто над цим не призадумується. В зимі залазили такі бездомні діти до печей, в яких іще не вигасло вугілля. Часто там і згоріли..." Рано я знову переходив попри діточі „нічліги". В усіх кітлах кипіла праця. Нічліжане вискакували з кітлів і кричали: „Дайте копійку на хліб! Дайте!".

ЗІ СПОРТУ.

Гаркавенко побідив в Бостоні.

Говориться, що ще ніхто ніколи межи Українцями в Бостоні не був так популярним як силач Гаркавенко. Послідна його побіда в Ґренд Опера доказала, що й Американці також люблять Гаркавенка. На просьбу директора борбництва Гаркавенко згодився ще раз боротися з знаменитом чемпіоном Пат Мікгіл, котрого Гаркавенко побідив в минувшім тижни. По правилам комісії спорту, Гаркавенко був обовязаний боротися два рази щоб бути побідником, борба була дуже небезпечна для Гаркавенка, богато разів здавалося, що Мікгіл положить Українця, однак після 1 год. і 8 м. Гаркавенко підняв Мікгіна у воздух, покрутив його млинком і положив на лопатки. Другим наворотом Гаркавенко положив Мікгіла на лопатки протягом 6 мін. Публика, яка переповнила театр, устроїла Гаркавенкови велику овацію.

ЯПОНСЬКИЙ НАРІД — ОДНА РОДИНА

Можна сміло сказати, що відношення японського народу до династії не має собі рівного в цілому світі.

Японську державу первісно оснувала одна-одинока родина. Голова тої родини називався Тенші або цісар, решта членів родини шінші або дружина (почот, семя). На протязі століть перемінилася первісна родина у нинішній нарід. Помогла цьому прастара мітольоґія і традиції з передісторичних часів.

Тоді заперечити, що Японія на протязі довгих століть своєї історії переживала горожанські війни і внутрішні неспокої, але вони ніколи не зверталися проти цісарської родини. Навпаки: за 2587 літ між японською династією і японським народом усе були якнайкращі взаємини, і то від першого цісаря Джіму Тенно. Цісарський престіл безперервно, від 660-го року перед Христом, займає одна-одинока родина. Це одиноке явище в історії, нема йому подібного.

Цісар Меіджі (Муцугіто, 1867—1912 року) був найдосконалішим втіленням цього національного ідеалу. При вступленні на престіл присягнув Муцугіто перед божеськими предками, що вихіснує для батьківщини найліпші здобутки краєві і заграничні, та що доложить усіх сил, щоби Японію вивести на найвищий шабель цивілізації. Потім той цісар надав так бажану народом конституцію. Світова історія каже, що майже в усіх краях конституцію надавано наслідком боїв між народом і володарем Зате в Японії введено конституцію в спокою і згоді. Основна причина цього лежить в історичних взаєминах між володарем і народом. Цісар Меіджі був взірцем володаря. Його одиноким бажанням був добробут народу. Він докладав усіх сил, щоби здійснити це бажання.

Коли переглядаємо історію Японії аж геть до 313—399 року після Христа, то побачимо гарний примір цісаря Нінтоку. Раз із вершка своєї палати побачив цей цісар, що лише з кількох хат курився дим. Зрозумів, що це є тому, що його нарід убогий, отже приказав зараз здержати податки. Коли потім за кілька літ не стало грошей на удержання цісарської палати, а палата помало перемінювалася в руїну, горожане самі хотіли платити податки. Та дарма: цісар не згодився, а ввів наново податки щойно за кілька літ, коли переконався що нарід знову прийшов до добробуту. Щойно тепер позволив відбудувати палату. Від того то цісаря вийшла приповідка: „Лише тоді я богатий, коли мій нарід богатий".

Перед самим вибухом китайсько-японської війни славний китайський державний муж Лі-Гунґ-Чанґ старався вихіснувати для Китаю непорозуміння, яке було між японським парляментом і правлінням. Він думав, що партійні непорозуміння внутрішньої політики не позволять японському народови збитою лавою й одноцілo станути проти зовнішнього ворога. Та хоч як добре Лі-Гунґ-Чанґ знав внутрішньо-політичні відносини Японії, то не знав японської народньої душі. Бо ледви вибухла війна з Китаєм, японський парлямент — який досі стояв у найгострійшій опозиції до правительства, відложив на бік усі ріжниці і зараз ухвалив усіми засобами піддержувати уряд.

Теперішній цісар, що вступив на престіл зараз після смерти свого батька (25. грудня 1926), є стодвацятьчетвертий з ряду.

ЛЮДОЇДСТВО В ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ.

У словацькому місті **Кошицях** ведеться процес проти ватаги циганів за людоїдство. Молодий циган Йосиф Гудак оповідав докладно про вбивство молодої пані біля Яшова. Вбив її разом з своїм товаришем Рибарем. **Тіло її перерубано сокирою на дві части, одну часть зараз зварили і зїли з бараболяною зупою,** другу половину занесли до табору. Там зїли її на снідання. **Гудак зїв грудь.** На запит прокуратора, як йому смакувало, відповів, що **була за солодка.** Другий обвинувачений **Рибар** зізнав, що ватажок Філько намовляв і інших циганів до вбивств. Із Фільком брав він участь у вбивстві біля Торни. Філько казав їм убивати при всякій нагоді, щоби мали що їсти. **Всі дванацять циганів ватаги брали однакову участь у вбивствах.** Циган **Горват** розказує про збивство незнаного мущини. Тіло його кинули в рів при дорозі і присипали землею. На другий день цигане пішли на те місце, **відкопали трупа і відразу зварили, насолили й зїли з хлібом. Ватажок Філько,** з волоссям чорним як крук, очи світяться. Підчас зізнань усміхається. На його думку, над тою справою не варто багато розводитися. Каже ясно й отверто: **„Ми зїли чотири жінки й одного мущину. Мясо було дуже добре. Я не жалую і не боюся нічого".** Як його відпроваджували, кланяється усміхаючись.

Молодший Рибар каже, що мясо було біле, зупа також. Жіноче мясо смакувало ліпше як з мущин. Обід варили дві циганки, а саме Фількова і Рибарева жінка. **Кости все викидали. Циганяткам давали їсти мозок, „щоби були мудріші".**

З дальших зізнань виходить, що цигане вбили більше людей. Сам Філько, ще перед утечею, признався до дальших шістьох убивств. Скільки загалом мають їх цигане на совісти, не знати.

І так: Дня 8. жовтня 1926 р. вбили цигане управителя консуму „Стос" **Андрія Імлінга.** Його трупа досі не віднайдено. Зрабували в нього 1,000 чеських корон. Яких шість місяців пізніше вбила ватага в ліску Люціябаня **незнаного чоловіка;** забрали в нього кількасот чеських корон. Трупа закопали в лісі, але власти досі не віднайшли того місця. Дня 20. мая 1926 стрінула такасама доля **13-літнього ученика Ондерца** з Епер-Єша. Нещасному забрали лише хліб і солонину. На вказаному місці віднайдено закопане тіло вбитого Ондерца. Літом 1926 року **Фількова ватага** допустилася найбільше вбивств. На дорозі між Молдавою і Йожовом вбили незнану **жебрачу бабу.** Вона вертала з ярмарку. В циганському шатрі найдено лише спідницю вбитої. На ярмарку ця баба продавала карточки-ворожби, себто хто вродився під якою планетою і яка його доля. Біля Яжова вбили **незнану бабу, що займалася пачкарством із Мадярщини.** Тіла її не віднайдено; найдено лише у циганів її синю спідницю. Дальшою жертвою була **інша незнакома,** якої трупа також не віднайдено. Походила мабуть із Мадярщини. Осеню 1926 на дорозі між Торною і Ай вбив Філько **молодого чоловіка,** мабуть **пачкаря** з Мадярщини. Забрав у нього фляшку вина і тютюн. У циганському шатрі найдено лише плащ з убитого. Дня 23. грудня в лісі біля Сепсі недалеко Молдави вбили **незнану** жінку. Тіла її не найдено, лише в циганів найшли її хустку, сорочку і панчохи. Дня 5. січня 1927 року в лісі біля Молдави вбили якусь **жінку з Мадярщини.** На її слід ще не впали. Дня 18. січня 1927 вбила ватага у Макранці **денного зарібника Коцерку і його жінку.** День пізніше вбили **Петра Ружняка, купця** з **Молдави.** Він скуповував у циганів кости на відпродаж. Філько і його цигане забрали в Ружняка 1,000 чеських корон. Цигане зізнають, що вбили лише чотири жінки й одного чоловіка. Варили з людського мяса ґуляш з барабольми і з рижом.

ЩУР ТА ЖАБА.

Зібрався щур у неділю
Й до церкви пустився,
Через поля, гори, доли
До річки добився.

Та хоч води він ніколи
Таки не боявся,
Не хотілось йому плисти,
Й він на штуку взявся.

Над річкою на березі
Жаба вигрівалась;
Приступає щур до неї
Й розмова почалась.

— Перевези, пані-матко,
Мене через річку,
Бо я дуже утомився,
Йшовши цілу нічку.

Подумала стара жаба:
— Добре, — каже, — брате!
Причепись мені за ногу,
Будем пробувати.

Тай пустилась через воду,
Серед річки стала.
— Дальше годі! — повідає —
— Бо сили замало.

І вхопивши щура за хвіст,
Хотіла втопити.
Та щур не з тих — ще потрапив
Себе боронити.

І почали серед річки
Боротьбу завзяту,
Поки лихо не надніесло
Ворону прокляту.

Як ворона ту завзяту
Бійку ізочила,
Спустилася над ту річку
Й обоїх вхопила.

Оттак, браття, нехай всякий
Теє памятає,
Що все, де двох дурнів бється,
Третій користає.

Т. Т. Пройдисвіт.